

Ростислав БУНДЗ

Національний університет “Львівська політехніка”,
доцент кафедри міжнародного та кримінального права
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти,
кандидат юридичних наук
rostyslav.o.bundz@lpnu.ua
ORCID: 0000-0002-3651-4068

ПРОБАЦІЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ

<http://doi.org/10.23939/law2024.43.038>

© Бундз Р., 2024

З’ясовано, що питання пробації є актуальним для України в контексті узгодження загальнодержавної практики з міжнародними стандартами судочинства і виконання покарань та вдосконалення функціонування правового механізму держави. Застосування пробації в Україні тривалий час підтверджує гуманізацію системи виконання покарань і характеризується позитивним досвідом, з огляду на можливість особи, що скоїла правопорушення, виправитися в межах соціального утворення, а законне обмеження певних прав особи дає змогу їй повноцінно усвідомити наслідки, які матиме для неї позбавлення волі.

Наголошено, що в Україні у 2018 році створено Центр пробації, до обов’язків якого належить реалізація завдань пробаційного нагляду, а також прийнято низку нормативно-правових актів і внесено зміни до вже чинних з метою запобігання втраті соціальної значущості особи і повноцінного її виправлення поза межами установи виконання покарань.

Зазначено, що Україна визнає і підтримує міжнародні рекомендації і стандарти у сфері виконання покарань щодо виправлення засуджених, їх ресоціалізації без ізоляції від суспільства для забезпечення комплексного підходу до запобігання та боротьби зі злочинністю, а також застосування альтернатив попередньому ув’язненню та ув’язненню на підставі вироку суду, що доводить високий рівень розвитку кримінальної юстиції і громадянського суспільства.

Акцентовано увагу на тому, що пробаційний нагляд є основним кримінальним покаранням, яке полягає в законному обмеженні прав і свобод засудженого із застосуванням наглядових та соціально-виховних заходів без ізоляції від суспільства. Важливим є процес ресоціалізації, під час якого формується позитивне сприйняття праці, звичаїв суспільства, особиста культура засудженого.

Для реалізації пробаційних програм Міністерство юстиції України розробило методичні рекомендації, що поділені на змістовні модулі, в межах яких проводяться тематичні заняття та виконуються завдання, що сприяють розвитку певних соціальних навичок засуджених.

Ключові слова: пробація, наглядова пробація, досудова пробація, пенітенціарна пробація, ресоціалізація засуджених, пробаційні програми.

Постановка проблеми. Суспільно-правові реформи, зокрема, в системі виконання покарань, розпочаті до повномасштабної агресії росії проти України, продовжують реалізовуватися з метою удосконалення функціонування правового механізму держави. Для повноцінного здійснення євроінтеграційних процесів важлива реалізація принципу верховенства права, гуманізації підходів до запобігання та боротьби зі злочинністю, а також дотримання поваги до честі та гідності особи. Питання пробаційного нагляду актуальне для України в контексті узгодження загальнодержавної практики з міжнародними стандартами судочинства і виконання покарань. Зокрема, зазначені реформи мають проводитися відповідно до “Кіотської декларації щодо розширення можливостей попередження злочинів, кримінального правосуддя та верховенства права”, за якою пріоритетним завданням держав є активне сприяння недопущенню та подолання практики призначення покарання лише або зазвичай у вигляді позбавлення волі, що дасть можливість уникнути постійного збільшення чисельності засуджених і зменшення кількості установ відбування покарань. Така практика може реалізовуватися через застосування альтернативних заходів, що не пов’язані з позбавленням волі як щодо попереднього ув’язнення, так і щодо ув’язнення після того як вирок суду набуде законної сили [1].

У кризовий період розвитку суспільства, в умовах воєнного стану, важливими є узгоджені дії щодо впровадження зазначених заходів. Зокрема, в Україні у 2018 році створено “Центр пробації”, що належить до сфери управління Міністерства юстиції і серед обов’язків якого є реалізація завдань пробаційного нагляду. Також прийнято низку нормативно-правових актів і внесено зміни до наявних з метою запобігання втрати соціальної значущості особи і повноцінного її виправлення поза межами установи виконання покарань. Сьогодні на цьому шляху виникає чимало складних моментів, врегулювання яких потребує активної співпраці внутрішньодержавних компетентних органів та їх взаємодії з відповідними міжнародними структурами та організаціями.

Аналіз дослідження проблеми. Пробація була предметом наукових розвідок вітчизняних та зарубіжних учених-теоретиків – юристів, соціологів та психологів. Їхні дослідницькі концепції сприяли тому, що в межах наукового пізнання формується новітній підхід до розуміння інституту пробації як концептуального напрямку гуманізації кримінально-правової відповідальності. Зокрема, Б. М. Телефанко розвиває теорію пробації як заходу кримінально-правового впливу на рецидивну злочинність [14], О. В. Таволжанський висвітлює особливості соціально-виховної роботи із засудженими [6]. Для всебічного аналізу й осмислення вказаної проблематики доцільно спиратися насамперед на національне законодавство у сфері кримінально-виконавчого права, кримінального процесу та норми міжнародного права. Ключові особливості здійснення пробації в Україні визначаються Законом України “Про пробацію” [7] та Законом України “Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо удосконалення видів кримінальних покарань” [2]. Пробаційні програми затверджені Наказами Кабінету Міністрів України, які призначаються особі, що була звільнена від відбування покарання із застосуванням випробувального терміну [8–12]. Державна установа “Центр пробації” України на офіційному сайті публікує оперативну інформацію про перелік і види заходів соціального та виховного впливів, які застосовуються до засуджених, винятково на основі рішення суду та відповідно до нормативно-правових актів, що діють в державі [4].

Мета статті – кримінально-правовий аналіз сучасного стану та особливостей реалізації пробації в Україні на основі видового та прикладного підходів.

Виклад основного матеріалу. Законом України “Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо удосконалення видів кримінальних покарань”, який вступив у дію у 2024 році, запроваджується такий нагляд – пробація як новація у видовій класифікації покарань за кримінально карні діяння [2].

Міністерство юстиції України зазначає, що пробаційний нагляд є основним кримінальним покаранням, яке полягає в тому, що особа, яка за вироком суду має відбувати покарання (засуджений), не ізолюється від суспільства, а його права обмежуються законно через офіційні заходи соціально-виховного впливу та наглядову практику. Таке обмеження визначається законом і встановлюється вироком суду [3].

Інститут пробації в Україні відповідає міжнародним вимогам і стандартам, зокрема, таким: “Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов’язаних із тюремним ув’язненням” (Токійські правила, 1990 р.) та “Київська декларація щодо розширення можливостей попередження злочинів, кримінального правосуддя та верховенства права”.

Офіційні інформаційні ресурси, що висвітлюють діяльність органів пробації в Україні, визначають такі види пробації:

1. Наглядова пробація.

Зазначений вид пробації передбачає реалізацію компетентними органами наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються до:

- осіб, яким за вироком суду заборонено здійснювати певний вид діяльності, виконувати посадові обов’язки та обіймати відповідні посади;
- осіб, яким покаранням виправними, чи громадськими роботами замінено відбування покарання у державних виправних колоніях, або обмеження волі.

Застосування цього виду пробації також актуальне щодо жінок у стані вагітності і тих жінок, на вихованні яких перебувають діти, не старші трьох років.

До осіб, які за вироком суду скеровуються для відбування покарання у вигляді обмеження волі до виправних центрів, тобто не ізолюються від суспільства, оскільки такі центри є відкритого типу, наглядова пробація теж застосовується.

Важливо, що до осіб, які на основі випробувального терміну звільнені від покарання, результативно застосовується наглядова пробація.

Цей вид пробації найтриваліший за часом, найчастіше застосовується і вирізняється соціально-виховною складовою частиною роботи з засудженими, адже соціально-виховні заходи сприяють виправленню засудженого, а не формальній зміні поведінки через страх позбавлення волі. Поступово відбуваються зміни у світогляді особи, у сприйнятті суспільства як середовища правомірного співіснування громадян, а не як ворожого соціуму [4].

У Кримінально-виконавчому кодексі України (ч. 3 ст. 6) зазначається, що саме соціально-виховна робота є одним із заходів ресоціалізації засуджених [5].

О. В. Таволжанський стверджує, що діяльність, яка спрямована на соціально-виховний вплив на засудженого з метою його виправлення, можна вважати окремим соціальним інститутом, а не лише соціально-правовим. Таку діяльність класифікують як соціально-виховну роботу [6, с. 32]. В процесі ресоціалізації формується позитивне сприйняття праці, звичаїв суспільства, особиста культура засудженого. Для того, щоб соціально-виховний процес сприймався засудженим позитивно, потрібно залучати професійних психологів, що спеціалізуються на роботі з засудженими. Водночас потрібно зважати на особистісні характеристики засудженого: вік, стать, сімейний стан, освіта, сфера інтересів, схильність до агресії тощо, адже такі характеристики впливатимуть на ефективність підбору методики соціально-виховної роботи. Зауважимо, що можливість здобуття, або ж продовження здобувати освіту, теж позитивно впливає на процес ресоціалізації засуджених осіб. В цьому органи пробації сприяють засудженим, в межах, передбачених Законом України “Про освіту”.

2. Досудова пробація. Закон України “Про пробацію” передбачає, що представник органу пробації складає досудову доповідь після того, як дослідив особливості впливу суспільного середо-

вища, близького оточення, а також морально-психологічні аспекти особистісного становлення і розвитку особи, яка здійснила злочинну діяльність, з метою з'ясування конкретних причин вчинення злочину.

Досудова доповідь складається представником органу пробації на підставі ухвали суду і містить дані про особу обвинуваченого у формі характеристики, що дає суду підстави, керуючись законом і суддівським розсудом, прийняти рішення про міру відповідальності конкретної особи за конкретні діяння.

Потрібно пам'ятати, що не може бути завданням представника органу пробації на основі досудової доповіді підтверджувати винуватість особи у вчиненні злочинних діянь, адже така доповідь лише допомагає суду у прийнятті справедливого рішення щодо можливості виправлення без позбавлення волі [4].

3. Пенітенціарна пробація передбачена ст. 11 Закону України “Про пробацію”. Цей вид пробації зумовлений необхідністю і важливістю підготовки засуджених до життя на волі після звільнення, тобто це своєрідний початок ресоціалізації таких осіб, що сприяє полегшенню їх адаптації у суспільстві, взаємодії із мікросередовищем, де колишній засуджений буде проживати. Цей вид пробації допомагає підготувати особу до повноцінної реалізації права на працю через відновлення або формування нових професійних навиків [7].

Отже, знову актуалізується питання ресоціалізації засуджених, адаптації їх до умов життєдіяльності на волі. Засуджений не може повністю уникнути проблем, пов'язаних з працевлаштуванням, браком житла, а також з так званою стигматизацією в суспільстві (упереджене ставлення як до особи, яка втрачена для суспільства), але мінімізувати ризики виникнення таких ситуацій можна саме через реалізацію заходів підготовки засудженого до життя на волі.

Важливим аспектом у цьому контексті є робота представників установ виконання покарань з рідними засудженого щодо сприйняття і прийняття його статусу, надання допомоги і підтримки у процесі адаптації до життя в соціумі, щоби вони створили і підтримували умови, сприятливі для його повної ресоціалізації та правомірної самореалізації після звільнення. До такої діяльності можуть залучатися психологи, соціальні працівники, а також представники установ виконання покарань.

Адміністрація виправної колонії в процесі виконання заходів підготовки засудженого до звільнення має щонайменше за три місяці до закінчення терміну ув'язнення з'ясувати та розглянути основні проблемні питання, що стосуються особливостей звільнення особи, і як наслідок, на основі заяви засудженого звернутися через офіційні повідомлення до органів пробації щодо можливості врегулювання проблемних питань [4].

Така практика дуже важлива для попередження повторного вчинення злочину особою, адже соціальна незахищеність, психологічний тиск навколишніх є однією з головних причин рецидивів протиправної поведінки. Кабінетом Міністрів України на основі Закону України “Про пробацію” визначено низку пробаційних програм для роботи із засудженими, які на підставі рішення суду призначаються особі, що звільнена від відбування покарання з випробуванням. Міністерство юстиції України передбачає значний перелік таких пробаційних програм, що спрямовані на корекцію поведінки засудженого.

Акцентуємо увагу на останніх, прийнятих у 2024 році, а саме:

1. Пробаційні програми “Попередження вживання психоактивних речовин” для неповнолітніх та повнолітніх суб'єктів пробації (Наказ Кабінету Міністрів України від 05.02.2024. № 303/5) [8].

2. Пробаційні програми “Зміна прокримінального мислення” для неповнолітніх та повнолітніх суб'єктів пробації (Наказ Кабінету Міністрів України від 23.05.2024. № 1537/5) [9].

3. Пробаційні програми “Подолання агресивної поведінки” для неповнолітніх та повнолітніх суб'єктів пробації (Наказ Кабінету Міністрів України від 23.05.2024. № 1538/5) [10].

4. Пробаційні програми “Подолання домашнього насильства” для неповнолітніх та повнолітніх суб'єктів пробації (Наказ Кабінету Міністрів України від 23.05.2024. № 1534/5) [11].

5. Пробаційні програми “Формування життєвих навичок” для неповнолітніх та повнолітніх суб’єктів пробації (Наказ Кабінету Міністрів України від 23.05.2024. № 1535/5) [12].

Для реалізації пробаційних програм Міністерство юстиції України розробило методичні рекомендації, що поділені на змістовні модулі, в межах яких проводяться тематичні заняття та виконуються завдання, що сприяють розвитку певних соціальних навичок засуджених.

У межах пробаційного нагляду на засуджених покладається низка визначених законодавством обов’язків, а саме [3]: у визначені терміни прибути до пробаційних органів з метою офіційної реєстрації; за умови зміни офіційного місця проживання, праці, навчального закладу потрібно повідомити про такі зміни орган пробації; не покидати територію України без офіційного погодження і узгодження з органами пробації.

Також законодавством передбачено, що на засуджену особу суд може покласти низку додаткових обов’язків.

Суд може обмежувати пересування засудженого, встановлювати межі й особливості щодо спілкування з конкретними особами, проведення вільного часу, а також з метою нагляду і контролю зобов’язати використовувати електронний засіб контролю.

Додатковим обов’язком засудженого може бути вимога щодо його офіційного працевлаштування. Якщо засудженому складно самотійно працевлаштуватися, то представники органу пробації направляють звернення до Державних центрів зайнятості з метою реєстрації засудженого як безробітного та подальшого працевлаштування.

Засуджений, на підставі складеної компетентним органом пробаційної програми та за встановленою необхідністю, має проходити лікування від різних видів фізичної, психологічної та психічної залежності. Такі заходи узгоджуються з представниками соціально-психологічної служби та кваліфікованими медичними працівниками і є важливими насамперед для усебічного виправлення засудженого, а також для попередження негативного впливу засудженого на оточення.

Практичний досвід підтверджує, що у пробації можна виокремити значно більше переваг, ніж недоліків. Щодо переваг здійснення пробації, то їх можна класифікувати так [13]: 1. Для особи, що скоїла правопорушення: можливість виправлення без ізоляції від суспільства; збереження соціальних пріоритетів (сім’я, місце праці, суспільна комунікація тощо). 2. Для держави: зниження злочинності; зменшення кількості осіб, що перебувають в місцях позбавлення волі, що скорочує бюджетні витрати на їх утримання; дотримання міжнародних стандартів, зокрема для забезпечення основних прав людини; забезпечення справедливого правосуддя тощо. Як слушно зауважує Б. М. Телефанко, гуманізація кримінально-правової відповідальності має враховувати інтереси суспільства, держави й потерпілого [14, с. 295–298]. Щодо негативних аспектів пробації, то це радше певні застереження, які можуть висловлюватися в контексті того, що особа, до якої застосовано пробаційний нагляд, може не використати свій шанс на виправлення без позбавлення волі і вчинити повторне або інше правопорушення. Звичайно, є такий ризик, але якщо законодавство дозволяє застосувати до особи покарання, не пов’язане з реальним позбавленням волі, то у правовій державі доцільно використати всі засоби і способи впливу на правопорушника, які дають йому можливість виправитися суспільно-виховними методами.

Висновки. Людська природа за своєю сутністю така, що особа прагне жити і розвиватися в соціумі, тому буде прагнути використати таку можливість, насамперед для власної користі. Якщо особа, щодо якої застосовано пробацію, за цей час вчиняє протиправну діяльність, то пробація скасовується і покаранням буде позбавлення волі на строк, встановлений законом і призначений судом. У сучасних воєнних реаліях нашої держави активна реалізація інституту пробації свідчить про те, що Україна ставить на перше місце основоположні права та свободи людини і громадянина, утверджуючи загальноцивілізаційні цінності людства. Отже, тривалий період застосування пробації в Україні є підтвердженням гуманізації системи виконання покарань і характеризується позитивним досвідом, з огляду на можливість особи, що скоїла правопорушення, виправитися в межах соціаль-

ного утворення, а законне обмеження певних прав особи дає змогу їй повноцінно усвідомити наслідки, які матиме для неї позбавлення волі. Україна визнає і підтримує міжнародні рекомендації і стандарти у сфері виконання покарань щодо виправлення засуджених, їх ресоціалізації без ізоляції від суспільства для забезпечення комплексного підходу до запобігання та боротьби зі злочинністю, а також реалізації альтернативних заходів, які не пов'язані з ізоляцією від суспільства, що доводить високий рівень розвитку кримінальної юстиції і громадянського суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кіотська декларація щодо розширення можливостей попередження злочинів, кримінального правосуддя та верховенства права: на шляху до виконання Програми сталого розвитку до 2030 року. (2021). *Конгрес Організації Об'єднаних Націй з попередження злочинності та кримінального правосуддя*. ООН Нью-Йорк. URL: https://www.probation.gov.ua/wp-content/uploads/2021/10/17_Kyoto_Declaration_V2102815-Ukr-PravoJustice.pdf
2. Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо удосконалення видів кримінальних покарань: Закон України. (2023). *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, № 92, ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3342-20#Text>
3. Уникнути в'язниці, але не покарання: закон про пробаційний нагляд. (2024). *Міністерство юстиції України*. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/uniknuti-vyaznitsi-ale-ne-pokarannya-zakon-pro-probatsiyniy-naglyad>
4. Пробація України. (2024). *Офіційний вебсайт*. URL: <https://www.probation.gov.ua/%d0%bd%d0%b0%d0%b3%d0%bb%d1%8f%d0%b4%d0%be%d0%b2%d0%b0-%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b1%d0%b0%d1%86%d1%96%d1%8f/>
5. Основні аспекти соціально-виховної роботи із засудженими. (2023). *Державна кримінально-виконавча служба України*. URL: <https://kvs.gov.ua/important-info/for-prisoners-and-relatives/social-work/kor-inform/osnov-aspekt/>
6. Таволжанський О. В. (2015). Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі : монографія. Х.: Право. 192 с.
7. Про пробацію: Закон України. (2015). *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, № 13, ст. 93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text>
8. Про затвердження пробаційних програм “Попередження вживання психоактивних речовин” для неповнолітніх та повнолітніх суб'єктів пробації. (2024). *Наказ Кабінету Міністрів України* від 05.02.2024. № 303/5. URL: <https://drive.google.com/file/d/1qkFajquqGd13VVKHFKtSGTrfWUEimD/view>
9. Про затвердження пробаційних програм “Зміна прокримінального мислення” для неповнолітніх та повнолітніх суб'єктів пробації. (2024). *Наказ Кабінету Міністрів України* від 23.05.2024. № 1537/5. URL: <https://drive.google.com/file/d/1D4767YxxyrYcnI7Hvtk1HIZn96-wvD2I/view>
10. Про затвердження пробаційних програм “Подолання агресивної поведінки” для неповнолітніх та повнолітніх суб'єктів пробації. (2024). *Наказ Кабінету Міністрів України* від 23.05.2024. № 1538/5. URL: <https://drive.google.com/file/d/1g6xVILL0S49yl7TpBTGkudiQTW7JF8Hy/view>
11. Про затвердження пробаційних програм “Подолання домашнього насильства” для неповнолітніх та повнолітніх суб'єктів пробації. (2024). *Наказ Кабінету Міністрів України* від 23.05.2024. № 1534/5. URL: <https://drive.google.com/file/d/1Gfa3EkHMPrijbNCGFSEpCVurXqaV3Kqt2/view>
12. Про затвердження пробаційних програм “Формування життєвих навичок” для неповнолітніх та повнолітніх суб'єктів пробації. (2024). *Наказ Кабінету Міністрів України* від 23.05.2024. № 1535/5. URL: <https://drive.google.com/file/d/1CtP4sartXqhdgXHt4en6RdUET4Te7dWT/view>
13. Роль і переваги пробації. (2023). URL: <https://www.probation.gov.ua/%d1%80%d0%be%d0%bb%d1%8c%d1%96%d0%bf%d0%b5%d1%80%d0%b5%d0%b2%d0%b0%d0%b3%d0%b8%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b1%d0%b0%d1%86%d1%96%d1%97/>
14. Телефанко Б. М. (2018). Пробація як захід кримінально-правового впливу на рецидивну злочинність. *Підприємництво, господарство і право*. № 12. С. 295–298.

REFERENCES

1. *Kiotska deklaratsiia shchodo rozshyrennia mozhlyvostei poperedzhennia zlochyniv, kryminalnoho pravosuddia ta verkhovenstva prava: na shliakhu do vykonannia Prohramy staloho rozvytku do 2030 roku*. [The

Kyoto Declaration on Strengthening Crime Prevention, Criminal Justice and the Rule of Law: Towards the 2030 Agenda for Sustainable Development]. (2021). Konhres Orhanizatsii Obiednanykh Natsii z poperedzhennia zlochynnosti ta kryminalnoho pravosuddia. OON Niu-York. URL: https://www.probation.gov.ua/wp-content/uploads/2021/10/17_Kyoto_Declaration_V2102815-Ukr-PravoJustice.pdf [In Ukrainian].

2. **Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho, Kryminalnoho protsesualnoho kodeksiv Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo udoskonalennia vydiv kryminalnykh pokaran** [On amendments to the Criminal and Criminal Procedure Codes of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the improvement of types of criminal punishments: Law of Ukraine]: Zakon Ukrainy. (2023). Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), No. 92, st. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3342-20#Text> [In Ukrainian].

3. **Unyknyti viaznytsi, ale ne pokarannia: zakon pro probatsiinyi nahliad**. [Avoiding Jail, But Not Punishment: The Probation Supervision Act]. (2024). Minvsterstvo yustytisii Ukrainy. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/uniknuti-vyaznitsi-ale-ne-pokarannya-zakon-pro-probatsiyniy-naglyad> [In Ukrainian].

4. **Probatsiia Ukrainy**. [Probation of Ukraine]. (2024). Ofitsiinyi veb-sait. URL: <https://www.probation.gov.ua/%d0%bd%d0%b0%d0%bb%d0%bb%d1%8f%d0%b4%d0%be%d0%b2%d0%b0-%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b1%d0%b0%d1%86%d1%96%d1%8f/> [In Ukrainian].

5. **Osnovni aspekty sotsialno-vykhovnoi roboty iz zasudzhennyi**. [Main aspects of social and educational work with convicts]. (2023). Derzhavna kryminalno-vykonavcha sluzhba Ukrainy. URL: <https://kvs.gov.ua/important-info/for-prisoners-and-relatives/social-work/kor-inform/osnov-aspekt/> [In Ukrainian].

6. Tavolzhanskyi, O. V. (2015). **Sotsialno-vykhovna robota iz zasudzhennyi do pozbavlenia voli** [Social and educational work with those sentenced to imprisonment]: monohrafiia. Kh.: Pravo. 192 p. [In Ukrainian].

7. **Pro probatsiiu** [About probation]: Zakon Ukrainy. (2015). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text> [In Ukrainian].

8. **Pro zatverdzhennia probatsiinykh prohram “Poperedzhennia vzhyvannia psykhoaktyvnykh rehovyn” dlia nepovnitnikh ta povnitnikh subiektiv probatsii**. [On the approval of probation programs “Prevention of the use of psychoactive substances” for minors and adult subjects of probation]. (2024). Nakaz Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 05.02.2024. No. 303/5. URL: <https://drive.google.com/file/d/1qkFajquqGd13VVKHFKtSGTrfbeWUEimD/view> [In Ukrainian].

9. **Pro zatverdzhennia probatsiinykh prohram “Zmina prokryminalnoho myslennia” dlia nepovnitnikh ta povnitnikh subiektiv probatsii**. [On the approval of probation programs “Changing pro-criminal thinking” for minors and adult subjects of probation]. (2024). Nakaz Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.05.2024. No. 1537/5. URL: <https://drive.google.com/file/d/1D4767YxxyrYcnI7Hvtk1HlZn96-wvD2I/view> [In Ukrainian].

10. **Pro zatverdzhennia probatsiinykh prohram “Podolannia ahresyvnoi povedinky” dlia nepovnitnikh ta povnitnikh subiektiv probatsii**. [On the approval of probation programs “Overcoming aggressive behavior” for minors and adult subjects of probation]. (2024). Nakaz Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.05.2024. No. 1538/5. URL: <https://drive.google.com/file/d/1g6xVILL0S49yl7TpBTGkudiQTW7JF8Hy/view> [In Ukrainian].

11. **Pro zatverdzhennia probatsiinykh prohram “Podolannia domashnoho nasylstva” dlia nepovnitnikh ta povnitnikh subiektiv probatsii**. [On the approval of probation programs “Overcoming domestic violence” for minors and adult subjects of probation]. (2024). Nakaz Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.05.2024. No. 1534/5. URL: <https://drive.google.com/file/d/1Gfa3EkHMPjrbNCGFSEpCVurXqaV3Kqt2/view> [In Ukrainian].

12. **Pro zatverdzhennia probatsiinykh prohram “Formuvannia zhyttievykh navychok” dlia nepovnitnikh ta povnitnikh subiektiv probatsii**. [On the approval of probation programs “Formation of life skills” for minors and adult subjects of probation]. (2024). Nakaz Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.05.2024. No. 1535/5. URL: <https://drive.google.com/file/d/1CtP4sartXqhdgXHt4en6RdUET4Te7dWT/view> [In Ukrainian].

13. **Rol i perevahy probatsii**. [The role and benefits of probation]. (2023). URL: <https://www.probation.gov.ua/%d1%80%d0%be%d0%bb%d1%8c%d1%96%d0%bf%d0%b5%d1%80%d0%b5%d0%b2%d0%b0%d0%b3%d0%b8%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b1%d0%b0%d1%86%d1%96%d1%97/> [In Ukrainian].

14. Telefanko, B. M. (2018). **Probatsiia yak zakhid kryminalno-pravovoho vplyvu na retsydyvnu zlochynnist**. [Probation as a measure of criminal law influence on recidivism]. Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo. No. 12. P. 295–298. [In Ukrainian].

Дата надходження статті: 19.07.2024 р.

Rostyslav BUNDZ

Lviv Polytechnic National University,
Educational and Research Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
Associate Professor of the International
and Criminal Law Department,
Ph.D. in Law
rostyslav.o.bundz@lpnu.ua
ORCID: 0000-0002-3651-4068

PROBATION IN UKRAINE: CURRENT STATE AND FEATURES OF IMPLEMENTATION

It was found that the issue of probation is relevant for Ukraine in the context of harmonizing national practice with international standards of judicial proceedings and execution of punishments and improving the functioning of the legal mechanism of the state. The long period of probation in Ukraine is a confirmation of the humanization of the system of execution of punishments and is characterized by a positive experience, given the possibility of a person who has committed an offense to correct himself within the limits of social formation, and the legal restriction of certain rights of a person allows him to fully understand the consequences that deprivation will have for him will.

It was emphasized that in Ukraine, in 2018, the “Probation Center” was created, which belongs to the sphere of administration of the Ministry of Justice, whose duties include the implementation of tasks of probation supervision, also, a number of normative legal acts were adopted and changes were made to the existing ones, with the aim of prevention of a person’s loss of social significance and his full correction, outside the limits of the institution of execution of punishment.

It is noted that Ukraine recognizes and supports international recommendations and standards in the field of execution of sentences regarding the correction of convicts, their resocialization without isolation from society in order to ensure a comprehensive approach to the prevention and fight against crime, as well as the use of alternatives to pre-trial detention and imprisonment on the basis of the court verdict, which proves the high level of development of criminal justice and civil society.

Attention is focused on the fact that probation supervision is the main criminal punishment, which consists in limiting the rights and freedoms of the convict, with the use of supervision and social-educational measures without isolation from society. Such a limitation is determined by law and established by a court verdict. The process of resocialization is important, during which a positive perception of work, social customs, and the convict’s personal culture is formed.

For the implementation of probation programs, the Ministry of Justice of Ukraine has developed methodological recommendations, which are divided into meaningful modules, within which thematic classes are held and tasks are performed that contribute to the development of certain social skills of convicts.

Keywords: probation, supervisory probation, pretrial probation, penitentiary probation, resocialization of convicts, probation programs.